

פרשת בשלה

שנת תרע"א - ע"א ק"ע - 407

9

1

לשוב שמה. אך זה הוא מחמת רוח רעה שמעבירה את האדם ע"ד ועל דעת קונו. והנה אם היו ישראל מזוככים מהפסולת ומחלקי הרע. בודאי לא הי' יכול פרעה להיות לו חיבור עמם. אך מחמת שיצאו קודם הדי' מאות שנה ועוד לא היו מזוככים לגמרי. לכן הי' ביכולתו להיות לו חיבור עמם. והוא פן ינחם העם בראותם מלחמה. דמלחמה היינו מלחמת הנפש. דאורי שלא להיות להם חיבור עם פרעה. ואיכ' עי"ז ושוב מצרימה. והנה מלת דרך הוא מתבר כידוע בספרי מהר"ל ז"ל. ולכן נטו במכילתא מפירוש הפשוט. דאחזר שעיקר הכוונה לסלק את הפסולת מישראל שלא הי' לפרעה חיבור עמהם. ובכן פלוגתתם היאך היתה העצה לסלק מהם את הפחיתות. ולכן אומר ר"א ליגען ולצרפם ולנסותם דהיא הצירוף ככה הגוף הנפש השכל כמבואר כל זה במהר"ל. יע"ש. ולדעתי יש להוסיף לפרש גם דברי ר"י דהוא סובר דהעצה לסלק הפחיתות היתה להגביה את ישראל למעלה מהטבע וממילא תסור מהם הפחיתות ולא

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף. במכילתא ר"א אומר דרך כדי ליגען כד"א ענה בדרך כזו. המדבר לצרפם שנאמר המליכך במדבר הגדול והנורא. ים סוף לנסותן שנאמר וימרו על ים בי"ס. ר"י אומר דרך כדי ליתן להם התורה שנאמר מכל הדרך אשר צוה ה' המדבר כדי ליתן להם המן כמו שנאמר המאכילך מן במדבר. י"ס כדי לעשות להם נסים שנאמר ויגער בי"ס ויחרב. ע"כ להבין ענין פלוגתתם. הנה במדרש (פ' כ') שהי' פרעה מלוח אותם. ואמר כ"ק אבי אדמר"ר זצלה"ה שכוונתו היתה כדי להיות לו חיבור עמם. ולהכניס בהם מחשבות רעות ולקלקלם. עכ"ל. ולי יש להוסיף בזה דברים דמצד החיבור הי' יכול פרעה שהי' מכשף גדול להכניס בהם רוח רעה. ועי"ז אמרו ז"ל (עירובין מ"א:) ג' דברים מעבירין את האדם על דעתו יעל דעת קונו ואחד מהם רוח רעה. הי"ש הכתוב פן ינחם העם ושוב מצרימה. דמי פתי יסור הנה לשוב למקום שהיו מעבדין אתם עבודת פרך ומצדיקין אותם לדעות

הי' לפרעה ולחלקי הטבע חיבור עמהם. וזה שאמר דרך כדי ליתן להם התורה. והוא צירוף לשכל המדבר כדי ליתן להם את המן. והוא צירוף לגוף. דהמן הוא לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו. והוא למעלה מן הטבע והגוף ניוון מהמאכל. ואחזר מהמאכל הי' למעלה מהטבע הי' גם הגוף למעלה מהטבע. וי"ס כדי לעשות להם נסים הוא צירוף לנפש. כי אז באו מים עד נפש וניצלו היתה הנפש מוגבהת למעלה מהטבע. תוכן כוונת רבי יהושע שהי' מגביהין את ישראל למעלה מהטבע ועי"ז הוסרה מהם כל הפסולת. ואחזר שהיו ישראל למעלה מהטבע לא הי' בכח לפרעה ולמצרים להיות להם חיבור עמהם. וזוהי כוונת המדרש ולא נחם אלקים דרך ארץ יע"ש. דאילו הי' בדרך ארץ. הי' בדרך הטבע. ואיכ' שוב הי' להם חיבור עמם. והנה בששת ימי המעשה האדם משוקע בלי"ט מלאכות. ואיכ' אף שאדם עוסק בתורה ומצוות. אעפ"כ מחמת החיבור שיש לו עם הדברים שהם הבלי העולם רודפין אותו המחשבות הרעות אף בשעה שעוסק בתורה ומצוות והוא כעין בעת שיצאו ישראל ממצרים אף שכבר יצאו הי' עוד לפרעה חיבור עמהם. אך בבוא שבת קודש. אם האדם אינו מקלקל בששת ימי המעשה ועושה מה שמוטל עליו. אז בכחו לקבל ש"ק. וש"ק היא למעלה מהטבע. דאו היא שביתה מעולם הטבע או גם הוא למעלה מן הטבע. וממילא אין להפסולת וחלקי הרע חיבור עמו. ויוכל לעסוק בתורה ותפלה כראוי.

תרע"א - ע"א ק"ע - זע"א

4

ז"א - פ"א - ע"א ק"ע - זע"א

5

ולתגלות כבוד השמים לא היו צריכין שיהי' עי' ישראל דוקא. ובראותם שהקב"ה רצה לזכותם שיתגלה כבודו ית' על ידם. אף שהרגישו בעצמם שהם בלתי ראויים התפעלו מזה ואמרו שירה. והוא פי' פתחה בחכמה שהעמיקו בתכלית הכוונה. וכאשר פתחו הם הפתח להסתכל בפנימיות הענין יכול כל אחד לפי ערכו להעמיק בפנימיות הענין. והם יצאו מהכלל לידון על הכלל כולו יצאו. דכל הנסים שנעשים לאדם הכל הם בשביל להרבות כבוד שמים. וכשאדם זוכה מגלים כבוד שמים על ידו וכשיעמיק האדם בעניניו כ"א לפי מה שהוא יכול לומר שירה. וז"ש במד"ר ויאמרו לאמור נהי' אומרים לבנינו ובנינו לבניהן שיהיו אומרים לפניך כשירה הזאת בעת שתעשה להם נסים. והבן:

במד"ר (פ' כ"ג) הה"ד פי' פתחה בחכמה וגו' מיום שברא הקב"ה את העולם וכי' לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל וכי' הציל אברהם מכבשן האש כי' ולא אמר שירה. וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה כי' ע"ש. נראה ביאור הדברים דהטעם שהם לא אמרו שירה הוא שהם ידעו שפיר דגם עולם הטבע הוא אלקות כעולם הנסים. והכל שוה אצל הקב"ה ולא התפעלו כלל מנסים. אך ישראל אמרו שירה דהנה הנס מקיים הי' היפוך מכל הנסים שנעשו עד הנה. דהנסים שנעשו עד הנה. הצלת אברהם מכבשן האש וכל אלה שחשב המדרש. הי' הנס עבור בעל הנס משא"כ קיים דהלוא לא הי' צריך להתחנחם דרך י"ס. אך הכל הי' כדי שיתגלה כבוד שמים

שם במכילתא סוס ורוכבו מגיד שהסוס קשור ברוכבו ורוכבו בסוס. נראה התועלת מזה לישראל עפי' דברי הוזה"ק שהסוס רומז לכלל האומה ורוכבו הוא השר שלהם. ושניהם יחד נטבעו במים. והנה כל מה שהי' מכה למצרים הי' נעשה כנגדו רפואה לישראל. וכן הוא גם בענין המצרים שקשורים ודבקים בהשר שלהם אפי' בשעת טירוף הדעת עד מיצוי הנפש לא יפרדו. ולעומת זה נעשה בישראל הדבקים במקום וניתן לישראל הכח להיות קשורים ודבקים במקום אפי' בשעת טירוף הדעת. ומים רבים. של טרדות ומהומות. ואפי' מיצוי הנפש ויסורי מיתה ר"ל. לא יוכלו לכבות את האהבה. ונשארה הנפש דבוקה עד בואה לאשתאבא בגופא דמלכא:

זע"א ק"ע

7

במד"ר בשירה נמחלו עוונותיהם של ישראל. נראה דכמו יוה"כ"פ הוא התדבקות הנפש במקור העליון ושירש הנשמה וממילא נמחלו עוונותיהם של ישראל. היא כעין השקה שע"י חיבור באה הטהרה. כן בעת שאמרו ישראל שירה התדבקי במקור העליון וממילא נמחלו עוונותיהם:

5

חמשה עשר בשבט

והנה כמו גשמים המצמיחים את הפירות כן הארה אלקית שניתנת בלב אנשים היא המעוררת את האדם שיעשה פירותיו. והו שדימה דבר ה' ע"י הנביא נמי לגשם ושלג. ובכן כמו שאמרו ז"ל (בפ"ק דר"ה י"ז) בענין גשמים הרי שהיו ישראל רשעים גמורים ב"ה ופסקו להם גשמים מועטים לסוף חודו בהם להוסיף עליהם אי אפשר שכבר נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן בזמן וכו' הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים ב"ה ופסקו עליהם גשמים מרובין לסוף חודו בהם לפחות מהם א"א שכבר נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להן. כן נמי הוא בענין הארה אלקית בלב האדם שהיא כדמיון הגשמים, ובר"ה פוסקין לכל איש כמה הארה אלקית תינתן בו, שייך נמי אם חזר בו להוסיף או לפחות אי אפשר אלא אי זכה ניתנות לו ההארות בזמן שצריכות לו בעת תורה ותפלה או בעת שהוא נצרך לשמירה שלא יפול לחומרות, ולהיפוך ח"ו הוא להיפוך שניתנות בו במקום שאינן צריכות לו ובעת בלביל וטירוד הדעת שהולכות לאיבוד.

והנה כמו הגשמים הגשמיים מתגלות פעולתם באילנות ונמצאו הפירות חונטים שעלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטים מעתה, כן נמי מראש השנה ואילך לצדיקים שנכתבים ונחתמין לאלתר לחיים, או מיוח"כ ויום ראשון של סוכות ואילך שהוא חסד שבחסד, שמתקרבם גם הבלתי ראויים מצד הדין, נכנסות באדם יום אחר יום הארה אלקית והתעוררות כנ"ל, והאיש שאיננו שוטה המאבד מה שנותנין לו מתוספים בו חיות ורגש הנפש, וכשהגיע שליש השנה כבר נשלמה בחי' הלב שבאדם כבמדרש (פ' שמות) שהלב ניתן בשליש העליון שבאדם, והיא כדמיון השרף שעלה באילנות שהפירות חונטין מעתה, כן באדם כתיב (משלי י"ז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אינן, אך כאשר עבר שליש השנה ונשלמה בו בחי' הלב, מתחיל זמן יותר בהיר לתורה ועבודה אחר שעברו ירחין דעשו ומכנינים עצמם לארבע הפרשיות שבאדר ופורים וניסן ופסח וספירה ושבעות, שהימים מתעלין והולכים יום אחר יום, והם ימי עבודה בתורה ומצוות באופן יותר נעלה מכל השנה בחיות ורגש והתעוררות הלב. ובכן כמו שהוא ר"ה לאילן המחבר כנ"ל, כן הוא באדם הדומה לאילן שאז מתחילה תקופה חדשה בהתפעלות הלב יותר ויותר מאשר עד כה, ואף לאנשי שמיעטו בעבודה עד הנה ואינם מרגישים מ"מ ההארה אלקית כדאי עשתה את שלו

10

20

30

50

יש להתבונן בענין יום ט"ו שבט שאין אומרים בו תחנון, הלא מה שהוא ר"ה לאילן הוא דבר טבעי שיצאו רוב גשמי השנה ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטין מעתה, ומה ענין שלא יאמר בו תחנון, אחר שאין בו קדושה ולא מצוה ולא נעשה בו נס ולא ענין מעניני ישראל, והרי חמשה עשר באב אמרו ז"ל בש"ס (שלהי תענית) איזה טעמים שהיו בו ענינים נוגעים לישראל, אבל ט"ו בשבט מה רבותא ידידי, ונראה דהנה כתיב (ישעי' נ"ה) כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרה את הארץ והולידה והצמיחה וגו' כן ה"י דברי אשר יצא מפי וגו', הנה המשיל הנביא דבר ה' לגשמים המצמיחים, ונראה דענין האילן הוא המחבר את הפרי לארץ, והוא ממוצע בין הארץ לפרי, ויש בו כח המחבר, ונראה שרמזו יש בגימטריא שלו אילן גימטריא צ"א כמספר שני השמות הוי' ואד', אשר שמים וארץ מתיחסים אליהם, והוא חיבור שמים וארץ, ומן מהותו של האילן בגשמיות נלמד על רוחניותו, וע"כ נמשל בו האדם כדכתיב (דברים כ') כי האדם עץ השדה, כי צורת האדם הוא לחבר העליונים והתחתונים, כאשר יש בו נשמה מהעליונים וגוף נושא הנשמה מהתחתונים, ואמרו ז"ל (סוטה מ"ו) בטעם עגלה ערופה מפני שלא הניחו לו לעשות פירות מאי פירות מצוות, כי המצוות הן בהתדמות פרי הגדל באילן שיש בפרי כח רוחני המזיין ומחי' את האדם, כידוע פירוש האר"ז'ל בפסוק (דברים ה') כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם, היינו מוצא פי ה' שיש בלחם, וגוף הפרי הוא נושא לרוחניות שבו, כן המצוות הן רמ"ח אברים דמלכא וגוף המצוה היא נושא לרוחניות שבמצוה, ואדם העושה את המצוה כאשר יש בו כח המחבר עליונים ותחתונים, ע"כ נמצא כח במעשה המצוות שהוא עושה חיבור וצירוף עליונים ותחתונים, מעשה המצוה מהתחתונים הרוחניות שבו מהעליונים, דומה לאילן שיש בו כח המחבר ומוציא פרי שיש בו חיבור נב"ל, ואף שנמצא פרי הארץ שיש בהם רוחניות ומוצא פי ה', ומ"מ אינו נעשה ע"י אמצעי, וכמו שנמצא גם במקומות הארץ מקום המקדש שהי' מעולם המחבר עליונים ותחתונים כבמדרש אף כלי אמצעות האדם אלא שהקדישה שבמצוות היא באמצעות האדם;

10

20

30

40

בהעלם עכ"פ וניתנת בו בחי' לב, ואם עוד יחישב בדעתו עוד ימצא בעצמו את בחי' הלב והרגש יותר מאשר עד הנה; ולפי האמור תובן מחלוקת ב"ש ובי"ה ששניהם לדבר אחד מתכוונין והאילן הגשמי הוא דוגמא לאדם ושניהם מודים שמחשבים שליש השנה שתגמר בחי' הלב הניתנת משני שלישי האדם ולמעלה, אך ב"ש מדברים לפי מדתם מדת הדין וצדיקים הזוכים בדין נכתבים ונחתמין ב"ה לאלתר לחיים, ונפסקו להם גשמים רוחניים כנ"ל, ונשלם שליש השנה באחד בשבט שנשלמה בחי' הלב, ולעומת האדם נמשך טבע האילן שהוא דוגמתו, ובי"ה שמדתם חסד מחשבים מט"ו תשרי יום ראשון של סוכות חסד שבחסד, שמשם ואילך מתחילין לחשוב שליש השנה כאמרם ז"ל (ויק"ר פ' ל') מה דאול אזל מן הכא נחל חושבנא, ואחריהם נמשך טבע האילן, ע"כ יגמר שליש השנה שהוא גמר בחי' הלב בט"ו בשבט; ולפי האמור יובן היטב ענין ט"ו בשבט שאין אומרים בו תחנון, שהוא באמת זמן שמחה לישראל הרוצין לעבוד את ה' בכחי' לב ולא בקרירות רוח ומצות אנשים מלומדה;